

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2013:8

Jungfru Marie bebådelsedag och domssöndagen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner med förslag till förändringar i kyrkoordningen avseende kyrkoåret. Förslagen innebär dels att *jungfru Marie bebådelsedag* firas den 25 mars, dels att *domssöndagen* i stället benämns *Kristus konungens dag*. Läronämnden och Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motionerna.

Gudstjänstutskottet menar avseende *jungfru Marie bebådelsedag* att det finns flera fördelar med att denna firas på en söndag. Det blir ett tydligare firande och ger dubbla tillfällen till uppmärksamhet kring Maria. Utskottet befarar också att det kyrkliga firandet av dagen kan försvagas om det inte ligger på en söndag.

När det gäller *domssöndagen* menar utskottet att den numera är en högtid där vi firar Kristi återkomst, som inte i huvudsak är förknippad med skuld och skam, och att det är viktigt att domen som tema får finnas kvar. Utskottet pekar också på att en förändring av benämningen får konsekvenser för *söndagen före domssöndagen*.

Gudstjänstutskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionerna.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:92.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:94.

Motionernas förslag

Motion 2013:92 av Per Ingvarsson, Frossa i frasiga våfflor

Kyrkomötet beslutar att ändra i 28 kap. i kyrkoordningen avseende *jungfru Marie bebådelsedag* enligt följande.

Nuvarande lydelse

... den söndag som infaller under tiden den 22–28 mars. (Om denna söndag är palmsöndagen eller påskdagen flyttas jungfru Marie bebådelsedag till söndagen närmast före palmsöndagen.)

Föreslagen lydelse

... den 25 mars. (Om denna dag infaller under Stilla veckan, Påskdagen och Annandag påsk firas den lördagen före Palmsöndagen.)

Motion 2013:94 av Per Ingvarsson, Kristus konungens dag

Kyrkomötet beslutar att ändra i kyrkoordningen 28 kap. 1 § avseende *domssöndagen* så att den istället får heta *Kristus konungens dag*.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2013:92 och motion 2013:94 i Ln 2013:3y, *bilaga 1*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motion 2013:92 och motion 2013:94 i Kr 2013:10y, *bilaga 2*.

Bakgrund

2002 beslutade kyrkomötet att anta den evangeliebok som idag gäller för Svenska kyrkan. Bland de motioner som hade väckts med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2002:4 *Den svenska evangelieboken* fanns två motioner med förslag till förändringar som i huvudsak var desamma som dem kyrkomötet nu har att ta ställning till.

Jungfru Marie bebådelsedag

2002 poängterade Läronämnden i Ln 2002:1y, angående förslaget om *jungfru Marie bebådelsedag*, vikten av att bevara kyrkoårets särskilda rytm enligt den allmänkyrkliga ordningen. Såväl 2004 som 2006 återkom motionären med sitt förslag avseende *jungfru Marie bebådelsedag*. Kyrkomötet avlog motionerna.

Behovet av att förlägga en kyrklig högtidsdag till en dag som inte är allmän helgdag behandlades i kyrkomötet 2005. Riksdagen hade beslutat att *nationaldagen* från och med 2005 blev allmän helgdag medan *annandag pingst* inte längre var en sådan. Kyrkostyrelsen föreslog och kyrkomötet beslutade att *annandag pingst* från den 1 januari 2006 övergick till att i kyrkoåret bli kyrklig högtidsdag utan att vara helgdag.

Domssöndagen

Förslaget att *domssöndagen* istället ska benämnas *Kristus konungens dag* behandlades också i anslutning till 2002 års beslut om *Den svenska evangelieboken*. Läronämnden bejakade då att *domssöndagen* också skulle kunna ha namnet *Kristus konungens dag*. Gudstjänstutskottet motsatte sig dock förslaget och kyrkomötet avlog motionen.

Utskottets överväganden**Jungfru Marie bebådelsedag**

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:92.

Gudstjänstutskottet konstaterar inledningsvis att den ordning som innebär att firande av viktiga högtider flyttats till helgdagar delas med andra stora kyrkor.

Utskottet ser flera fördelar med att det kyrkliga firandet av jungfru Marie bebådelse ligger kvar på en söndag. Till att börja med ger det dubbla tillfällen för

att uppmärksamma Maria. Såväl i söndagens gudstjänst som i vardagsverksamheten blir hon dagens ämne för samtal, predikan och andra aktiviteter. Det har också ett särskilt värde att viktiga firningsdagar får en egen söndag. Till detta kommer att temat kan få prägla en viss tid, kyrkan kan tala om ”vårfrudagstid”.

Utskottet befarar dessutom att firandet minskar, kanske till och med försvinner, om *jungfru Marie bebådelsedag* inte längre förläggs till en söndag i kyrkans kalender. Erfarenheten av i vilken utsträckning *Annandag pingst* uppmärksammas i församlingarna numera bidrar till den bedömningen.

Gudstjänstutskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2013:92.

Domssöndagen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:94.

Gudstjänstutskottet konstaterar att motionären föreslår att kyrkoordningen ändras så att *domssöndagen* i stället får heta *Kristus konungens dag*, medan Läronämnden i sitt yttrande till kyrkomötet 2002 bejakade att dagen skulle kunna ha båda namnen.

Benämningen *domssöndagen* finns som officiellt namn sedan 1921, men den yttersta tiden har varit i fokus på kyrkoårets sista söndag åtminstone sedan 1600-talet.

Upplevelsen av och känslorna inför namnet *domssöndagen* är i huvudsak av två olika karaktärer. Domen kan förknippas med kontroll och rädsla. Men domen kan också innebära att det är någon som frågar efter dig. Att frukta Gud kan betyda att vara rädd för att förlora Gud. Ytterligare perspektiv kan läggas på domen, till exempel benådning. Utskottet menar att *domssöndagen* numera är en högtid där vi firar Kristi återkomst, som inte huvudsakligen är förknippad med skuld och skam, och att det finns ett värde i att begreppet dom får finnas kvar.

Motionärens förslag innebär ett byte till namnet *Kristus konungens dag*. I utskottet presenterades ett förslag om att båda namnen skulle finnas parallellt, *domssöndagen/Kristus konungens dag*, i likhet med *Heliga trefaldighets dag* eller *missionsdagen*. Detta förslag fick inte majoritetens stöd i utskottet.

Utskottet pekade också på att en förändring skulle få konsekvenser avseende namnet på *söndagen före domssöndagen*.

Gudstjänstutskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2013:94.

Uppsala den 26 september 2013

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Alve Svensson, Margareta Viklund, Christina Holmgren och Bengt Inghammar.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Marie Nielsén, Britt-Marie Danestig, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson och Gerd Gabrielsson.

Biskop Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Det blir allt vanligare att domssöndagens dubbla motiv lyfts fram i gudstjänsten, såväl allvaret som glädjen får ta plats i domssöndagens gudstjänster. Därför föreslår vi att dessa dubbla sidor av Kristi återkomst får återspeglas i söndagens namn. Vi menar att tillägget *Kristus konungens dag* på ett fint sätt kompletterar *domssöndagen* som rubrik för kyrkoårets sista dag.

Vi reserverar därför oss till förmån för följande förslag till kyrkomötesbeslut:

1. Kyrkomötet beslutar att ändra i kyrkoordningen 28 kap. 1 § avseende *domssöndagen*, så att det istället får heta *domssöndagen eller Kristus konungens dag*
2. Kyrkomötet beslutar att denna bestämmelse träder i kraft den 1 januari 2014.

Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacsson och Alve Svensson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2013:3y

Kyrkoårsfrågor

Läronämndens yttrande över motionerna 2013:92 och 94

I Läronämndens yttrande 2012:1y anför:

Liksom i tidigare yttranden, Ln 1994:506 och Ln 1995:510, konstaterar Läronämnden att kyrkoårets grundstruktur tillhör det allmänkyrkliga arvet. Samtidigt som det inte finns någon given utformning av kyrkoåret och det har undergått förändringar, är det inte likgiltigt hur det utformas.

Uppsala den 21 augusti 2013

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2013:10y

Jungfru Marie Bebådelsedag och domssöndagen

Till Gudstjänstutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motionerna 2013:92 och 2013:94

I motionerna föreslås dels att jungfru Marie Bebådelsedag flyttas från den söndag som infaller under tiden den 22–28 mars till den 25 mars dels att benämningen i 28 kap. 1 § i kyrkoordningen ändras från *domssöndagen* till *Kristus konungens dag*.

Flyttningen av jungfru Marie Bebådelsedag skulle enligt förslaget innebära vissa i motionen angivna förändringar i de fall denna dag infaller under stilla veckan, påskdagen och annandag påsk.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslagen.

Kyrkorättsutskottet konstaterar dock att det i båda motionerna saknas datum för ikraftträdande.

Uppsala den 25 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Bengt Stigner, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Gunnar Bredin, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Lena Lindström, Anneli Rosén, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.